

in lepi jeseni, o tihih ljudeh, ki mirno trpe, mirno uživajo in mirno filozofirajo. Nič nimajo skupnega z ne-navadnimi osebam, modernih novelet in nič niso v sorodu s starimi junaki, ki jim je pisatelj preračunal vsako besedo ter utemeljil in opravičil vsak korak. Tako rastejo — čeprav niso vedno najboljši predmet za črtico — kakor jih je rodila Dalmacija in kakor jih je dal Bog. A.

Kolo hrvatskih umjetnika. Ta zbirka reprodukcij slik in kipov skoroda vseh modernih hrvaških umetnikov je najlepša izmed vseh publikacij „Matice Hrvatske“. Posebno lepe so slike C. Medovića, O. Ivekovića, B. Šenoe in drugih. V tej številki „Dom in Sveta“ smo objavili eno izmed teh reprodukcij, „Kronanje Kralja Vladislava“ od C. Medovića; v prihodnji številki objavimo še nekaj slik iz „Kola hrvatskih umjetnika“. Klišeje nam je rade volje poslala „Matica Hrvatska“, za kar se ji tu toplo zahvaljujem.

Uredništvo.

Povjest filozofije. Dr. Albert Bazala. I. Povjest narodne filozofije grčke. To delo je skrbno sestavljeno na podlagi obširne filozofske literature, ki jo pisatelj vso navaja v posebnem dodatku. Seveda velja to za občo karakteristiko modroslovnih sestavov, ne pa za podrobnosti. Kar smatramo mi za velik pogrešek, je nekritično, le navidez objektivno izvajanje enega sistema iz drugega, tisto estetsko presojanje problemov, ki je na škodo resnici. Zgodovina filozofije je potrebna, ni pa upravičeno naziranje, ki bi hotelo vso filozofijo resolvirati zgolj v zgodovino, v historijski razvoj njenih problemov. To je ravnotako enostransko kakor hegelovska ideologija ali pa Marksovo doktrinarstvo. Tudi definicija filozofije ni pri dr. Bazali apriorna, scientia de causis supremis. Zanj je ta definicija kakor vsaka druga le relativno veljavno stališče. Definicija Bazalova, da je filozofija „najopčenejša nauka, koja treba da občene spoznaže pojdinih nauka svede u jedinstvenu cjelinu bez protuslovja“ je resnična, toda ne izčrpa vsega objekta te vede. Psihološko, kulturnohistorijsko in pragmatično umevanje modroslovnih sestavov ni kriterij za njihovo upravičenost, zato je prava kritika na tem stališču nemogoča. To se vidi tudi pri Bazali, ki hoče, da je kritika imanentna. Imanentna kritika ni nobeno presojanje, ampak zgolj umevanje. Kritika je nujno transcendentna, ker je nemogoče stvar iz njenega lastnega stališča objektivno presoditi. Imanentna kritika zasledi kvečjemu notranja protislovja v sestavi. Tudi ne velja splošno, da načelni pogreški v filozofskih sestavih niso absolutni. Sistem, ki nika vzročnost v stvarih, je vsaj v svojih principih absolutno, in ne samo rela-

tivno pogrešen. Stališče Bazale je res zelo pripravno za doumevanje posebnosti tega ali onega sestava, je res umetniško, ker nam podaja takorekoč kolorit sestavov, ni pa kritično in strogo intelektualno. Kar se tiče zgodovine filozofije same, je na vsak način orientalska spekulacija zelo borno obdelana. Mene je uprav osupnilo, kako površno je obdelana iranska spekulacija, Zendov sestav in filozofski temelji egiptovskih teogonij. Platon je obširno obdelan naškodo Aristotela. Sploh ni pisatelj vsled svoje metode mogel preblemov razjasniti v njihovi medsebojni zvezi, ker se je preveč omejil zgolj na grško modroslovje. Zato je tudi premalo uvaževal orientalski vpliv, vsaj na jonsko filozofijo. Nam se zdi, da je za naše čase in potrebe bolj pripravna zgodovina filozofije, ki zasleduje temeljna vprašanja modroslovja v vseh dobah v njihovi realni zvezi, kakor na primer Willmann v „Zgodovini idealizma“. Čisto brezdvomno je, da dr. Bazala pri zgodovini srednjeveške filozofije ne bo mogel čitateljev zadostno uvesti v problem med nominalizmom in realizmom, ker je v prvem zvezku spoznavnoteoretiški problem pri Aristotelu zelo nedostatan obdelan. Knjiga bo dobro služila srednješolcem in akademikom, ki se poblize bavijo s helenistiko, da jih orientira v glavnih smereh grških sestavov in v filozofski literaturi. F. T.

Druge.

History of the diocese of Sault Ste. Marie and Marquette, containing a full and accurate account of the development of the catholic church in Uper Michigan with Portraits of Bishops, Priest and Illustrations of Churches Old and New. By Rev. Antoine Ivan Rezek. Vol. I. Houghton — Michigan 1906. (Zgodovina Sault škofije sv. Marije in Marquette, obsegajoča popoln in natančen opis razvoja katoliške cerkve v Gorenjem Michiganu. S portreti škofov, duhovnikov in slikami novih in starih cerkva. Spisal Anton Ivan Rezek. Knjiga prva. Houghton, Michigan 1906.) 40, 393 str. — Ta nad vse lepo opremljena, zanimiva, v gladki angleščini pisana knjiga sodi prav za prav v predel „Slovensko slovstvo“. Delo je slovenskega župnika Režeka v Severni Ameriki in pred vsem opisuje napore ondotnih velikih slovenskih misijonarjev: škofov Barage, Mraka, Vrtina in njih sotrudnikov. Prijatelj lista nam je doposlal obširnejše poročilo, katero priobčimo, kakor hitro nam dojdejo potrebne slike, katere bodo brez dvojbe tudi v stari domovini zanimale čestilce naših slavnih Amerikancev.

